

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

Соціально-гуманітарний факультет

Кафедра освітнього менеджменту та публічного управління

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ»**

для здобувачів вищої освіти за другим (магістерським) рівнем
зі спеціальності 073 Менеджмент
(освітньо-професійна програма «Управління закладом освіти»)

Одеса – 2020

УДК 001.89 (075.8)

*Рекомендовано до друку вченою радою
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського (протокол № 1 від 31. 08. 2020 року)*

Рецензенти:

Хаджирадєва С. К. – завідувач кафедри публічного управління та публічної служби Національної академії державного управління при Президентові України, доктор наук з державного управління, професор

Княжева І. А. – завідувач кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методологія наукового пізнання» : для здобувачів вищої освіти за другим (магістерським) рівнем вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент (ОПП «Управління закладом освіти») денної та заочної форм навчання / укладач О. О. Сакалюк. Одеса : Університет Ушинського, 2020. 28 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методологія наукового пізнання» містять зміст роботи й завдання для практичних занять та самостійної підготовки, орієнтовну тематику та вказівки щодо виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, підсумкові тестові завдання, рекомендовані джерела інформації.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	6
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ.....	17
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	20
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	26

ВСТУП

Мета навчальної дисципліни «Методологія наукового пізнання»: формування у здобувачів вищої освіти здатності до науково-дослідницької діяльності та вміння впроваджувати / враховувати її результати в управлінні закладом освіти.

Очікувані програмні результати навчання.

ПРН 1. Критично осмислювати проблеми в галузі та на межі галузей знань, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління складними робочими або навчальними процесами, які є непередбачуваними.

ПРН 2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення.

ПРН 3. Проєктувати ефективні системи управління організаціями.

ПРН 11. Забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу.

Очікувані результати навчання дисципліни.

Здобувач вищої освіти *знає*:

- предмет і сутність науки як сфери людської діяльності, понятійно-термінологічний апарат науки;
- класифікує сучасні методи наукового дослідження та визначає можливості їх використання в контексті дослідження й розв’язання проблем в управлінській діяльності;
- специфіку процесу наукового дослідження, визначає його структурні компоненти та етапи;
- визначає інформаційні ресурси, необхідні для вирішення проблем в освітній організації в процесі науково-дослідницької роботи, та особливості інформаційного пошуку;
- вимоги до написання, основні етапи та порядок оформлення наукового дослідження, правила використання оригінальних текстів, цитування й оформлення посилань, можливості наукометричних баз даних і сервісів для полегшення укладання бібліографії;
- зміст понять «академічна культура», «академічна доброчесність», «плагіат», основні етичні принципи наукової діяльності;
- з’ясовує основні вияви академічної недоброчесності та шляхи її подолання;
- розпізнає види плагіату та знає способи його виявлення.

Здобувач вищої освіти **вміє:**

- застосовувати понятійний апарат науки для ідентифікації та аналізу актуальних проблем в освітніх організаціях;
- обирати методи та використовувати їх у процесі здійснення дослідження проблем управління закладом освіти та проектування ефективних систем управління;
- виокремлювати науковий апарат дослідження (об’єкт, предмет, мета, завдання, теоретичне, практичне значення) та розробляти його методологію з конкретної наукової проблеми, провадити науково-дослідницьку діяльність на відповідному рівні;
- здійснювати самостійний інформаційний пошук та опрацювання джерел інформації, систематизувати інформацію, аргументувати й доказувати, науково обґрунтовувати власні рішення, пропозиції тощо;
- аналізувати, інтерпретувати й узагальнювати результати наукового дослідження; оформлювати результати інформаційного пошуку й наукового дослідження, презентувати їх, складати бібліографію;
- продукувати наукові тексти, робити публічні презентації своїх думок і здобутків;
- виокремлювати проблеми та реалізовувати принципи наукової доброчесності в сучасному науковому середовищі, дотримуватися етичних принципів дослідника в здійсненні академічної комунікації;
- здійснювати процедуру перевірки письмових робіт на антиплагіат з використанням технічних засобів.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти у контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі **компетентності:**

Інтегральна компетентність: здатність розв’язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту освіти, що передбачають проведення досліджень, зокрема на межі галузей, формулювання стратегій та впровадження інновацій за невизначеності умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

Спеціальні компетентності:

СК 3. Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя з високим ступенем автономії та ефективного самоменеджменту.

СК 9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, ухвалювати ефективні управлінські рішення, необхідні для провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур, та забезпечувати їх реалізацію.

РОЗДІЛ 1 ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади наукових досліджень

Тема 1. Наука й наукові дослідження в сучасному світі

Практичне заняття: круглий стіл «Роль і завдання науки в сучасному світі»

Питання до обговорення:

1. Знання як основа науки й наукової діяльності.
2. Наука як сукупність знань. Структурні елементи науки (наукова ідея, гіпотеза, закон, теорія тощо) та їх характеристика.
3. Характеристика, суб'єкти та об'єкти науки як діяльності.
4. Наукове дослідження як форма здійснення і розвитку науки, його основні ознаки та характеристики.

Практичне завдання:

1. Укладіть словник основних наукових термінів (за темою практичного заняття).
2. Наведіть приклади наукових фактів, наукових положень, наукових понять, наукових законів, наукових концепцій, наукових парадигм, наукових гіпотез, наукових проблем.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Виникнення та розвиток науки.
2. Організація наукової діяльності в Україні.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте нормативно-правові акти, що регулюють організацію і проведення наукової діяльності в Україні, та визначте основні положення.

Рекомендована література:

1. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 142 с.

URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Burhu_Yurii/Metodolohiia_i_orhanizatsiia_naukovykh_doslidzhen.pdf?

2. Гуроров О. І. Методологія та організація наукових досліджень : посіб. Харків : ХНАУ, 2017. 57 с.

3. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.

URL : https://isp.kiev.ua/images/Page_Image/Library/Methodology_Zatserkovny_Tishayev_Demidov.pdf.

4. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень : навч.-метод. посіб. Полтава : Оріяна, 2012. 183 с.

5. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

URL : http://biology.univ.kiev.ua/images/stories/Upload/Kafedry/Biofizyky/2014/konversky_osn_metod_ta_org_nayk_dosl.pdf.

6. Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення : 24. 07. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

7. Про освіту : Закон України від 05. 09. 2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення : 24. 06. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

8. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26. 11. 2015 р. № 848-VIII. Дата оновлення : 19. 04. 2020 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

9. Чоха Ю. М., Козлов В. В., Яковлев Г. Л. Основи наукової діяльності : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. М. Чохи. Київ : ІПК ДСЗУ, 2011. 307 с.

URL : <http://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/Tshoxa-Osnovi-2011.pdf>.

Тема 2. Методологія і методи наукових досліджень

Практичне заняття: презентація «Основні методи наукових досліджень та їх характеристика»

Питання до обговорення:

1. Методологія як наукова й філософська категорія.
2. Методи наукового дослідження. Типологія методів наукового пізнання (методи емпіричного й теоретичного дослідження, загальнологічні методи досліджень) та їх характеристика.
3. Теоретичні методи дослідження: ідеалізація, формалізація, аксіоматичний метод тощо.
4. Емпіричні методи дослідження: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент тощо.
5. Методи, що можуть бути застосовані на емпіричному й теоретичному рівнях: аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, абстрагування, конкретизація, моделювання тощо.

Соціологічні методи дослідження: опитування (анкетування), тестування, метод експертних оцінок тощо.

Практичне завдання:

1. Подайте аналіз одного з наукових методів, який можна використовувати в процесі наукового дослідження проблем управління в галузі освіти. Підготуйте презентацію за наступною схемою:

- назва методу;
- характеристика методу (визначення сутності та змісту; історія виникнення і розвитку; загальна технологія використання);
- можливості дослідження проблем управління в галузі освіти.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Методологічні підходи в науковому дослідженні (системний підхід, синергетичний підхід тощо).

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Охарактеризуйте загальнонаукові підходи, подавши змістову характеристику кожного з них у таблиці.

Загальнонаукові підходи дослідження та їх зміст

<i>Загальнонаукові підходи</i>	<i>Зміст підходу</i>
Історичний	
Системний	
Аксіологічний	
Діяльнісний	
Синергетичний	
...	

Рекомендована література:

1. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 142 с.

URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Burhu_Yurii/Metodolohiia_i_orhanizatsiia_naukovykh_doslidzhen.pdf?

2. Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень : посіб. Харків : ХНАУ, 2017. 57 с.

3. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.

URL : https://isp.kiev.ua/images/Page_Image/Library/Methodology_Zatserkovny_Tishayev_Demidov.pdf.

4. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень : навч.-метод. посіб. Полтава : Оріяна, 2012. 183 с.

5. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

URL : http://biology.univ.kiev.ua/images/stories/Upload/Kafedry/Biofizyky/2014/konversky_osn_metod_ta_org_nayk_dosl.pdf.

6. Чоха Ю. М., Козлов В. В., Яковлев Г. Л. Основи наукової діяльності : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. М. Чохи. Київ : ІПК ДСЗУ, 2011. 307 с.

URL : <http://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/Tshoxa-Osnovi-2011.pdf>.

Змістовий модуль 2. Технологія наукових досліджень

Тема 3. Організація наукового дослідження.

Практичне заняття: мозковий штурм «Структура та зміст наукового дослідження»

Питання до обговорення:

1. Етапи наукового дослідження.
2. Наукова ідея, напрям, проблема і тема наукового дослідження.
3. Характеристика структурних компонентів наукового дослідження (актуальність і новизна дослідження, предмет, об'єкт, мета, завдання, гіпотеза тощо) та загальні правила їх визначення.

Практичне завдання:

1. Подайте структурно-логічну схему основних елементів наукової роботи: мети, завдань, об'єкта та предмета, методів, змісту, наукових результатів (за запропонованими темами).

Питання для самостійного опрацювання:

1. План наукової роботи, порядок його складання.
2. Процедура створення програми наукового дослідження.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Сформулюйте тему наукового дослідження та обґрунтуйте її актуальність.
2. Визначте мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження за обраною темою.
3. Підготувати схему-модель етапів дослідження.

Рекомендована література:

1. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 142 с.

URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Burhu_Yurii/Metodolohiia_i_orhanizatsiia_naukovykh_doslidzhen.pdf?

2. Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень : посіб. Харків : ХНАУ, 2017. 57 с.

3. Долженков О. О., Сакалюк О. О., Черненко Н. М. Методичні рекомендації щодо підготовки кваліфікаційної (магістерської) роботи зі спеціальності 073 Менеджмент (ОПП «Управління закладом освіти»). Одеса : Університет Ушинського, 2020. 52 с.

4. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.

URL : https://isp.kiev.ua/images/Page_Image/Library/Methodology_Zatserkovny_Tishayev_Demidov.pdf.

5. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень : навч.-метод. посіб. Полтава : Оріяна, 2012. 183 с.

6. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

URL : http://biology.univ.kiev.ua/images/stories/Upload/Kafedry/Biofizyky/2014/konversky_osn_metod_ta_org_nayk_dosl.pdf.

7. Положення про кваліфікаційні (магістерські) роботи на здобуття

другого (магістерського) рівня Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»: схвалено рішенням ученої ради Університету Ушинського від 21.05.2020 р. URL : https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/org.osv.proc/OSP-003.pdf.

8. Чоха Ю. М., Козлов В. В., Яковлев Г. Л. Основи наукової діяльності : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. М. Чохи. Київ : ІПК ДСЗУ, 2011. 307 с.

URL : <http://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/Tshoxa-Osnovi-2011.pdf>.

Тема 4. Інформаційне забезпечення наукового дослідження

Практичне заняття: вирішення практичних завдань «Система роботи з науковими джерелами інформації та організація інформаційного пошуку»

Питання до обговорення:

1. Наукова інформація та її роль у проведенні наукових досліджень.
2. Основні джерела освітньої та наукової інформації.
3. Електронні ресурси освітньої та наукової інформації.
4. Інформаційний пошук. Методи інформаційного пошуку. Інформаційно-пошукові системи.
5. Етапи інформаційного пошуку.

Практичне завдання:

1. Користуючись сервісом Google Scholar, здійсніть пошук інформації за темою дослідження. Складіть блок-схему пошукового алгоритму. Додайте знайдені релевантні джерела до Вашої бібліотеки Google Scholar.

2. Використовуючи офіційні сайти українських бібліотек, скористайтесь онлайн-каталогами для пошуку інформації за темою дослідження. Складіть список за знайденими видами наукових публікацій (15 джерел).

Питання для самостійного опрацювання:

1. Наукометричні бази даних (Scopus, Web of Science та ін.).

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Оберіть тему в межах конкретної предметної галузі.
2. Визначте ключові слова для пошуку. Сформуйте пошуковий запит.
3. Відкрийте веб-сайти наступних ресурсів: Science Direct, Scopus, Web of Science, Springer Open, Ar Xiv та ін.
4. Здійсніть пошук джерел з теми в обраних ресурсах.
5. Проаналізуйте пошукові можливості кожного ресурсу.
6. Заповніть таблицю.

Назва ресурсу	Наявність анотацій / рефератів	Можливість доступу до повних текстів	Можливість простого пошуку за ключовим словом	Наявність засобів розширеного пошуку	Мова джерел	Типи джерел

Рекомендована література:

1. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 142 с.
2. Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень : посіб. Харків : ХНАУ, 2017. 57 с.
3. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
URL : https://isp.kiev.ua/images/Page_Image/Library/Methodology_Zatserkovny_Tishayev_Demidov.pdf
4. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень : навч.-метод. посіб. Полтава : Оріяна, 2012. 183 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
URL : http://biology.univ.kiev.ua/images/stories/Upload/Kafedry/Biofizyky/2014/konversky_osn_metod_ta_org_nayk_dosl.pdf
6. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>.
7. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>.
8. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт. URL : <http://odnb.odessa.ua/>.

Тема 5. Оформлення результатів наукових досліджень

Практичне заняття: вирішення практичних завдань «Оформлення та форми впровадження результатів наукового дослідження»

Питання до обговорення:

1. Технологія роботи з науковим текстом.
2. Правила цитування й оформлення посилань у текстах наукових та навчальних робіт. Вимоги до оформлення бібліографічного опису літератури в списку використаних джерел
3. Методика підготовки тез наукової доповіді.
4. Методика підготовки доповіді на конференції.
5. Методика та окремі вимоги написання наукової статті.
6. Основні вимоги щодо оформлення тексту кваліфікаційної (магістерської) роботи.

Практичне завдання:

1. Розробіть план змісту тез наукової доповіді за обраною темою.
2. Дотримуючись національних правил бібліографічного опису літератури, підготуйте бібліографічний опис публікацій (15 джерел), які висвітлюють проблематику управління закладом освіти.
3. Визначте сутність одного з ключових понять за темою дослідження (продемонструйте роботу зі словниками та авторськими висловлюваннями,

обов'язково дотримуйтеся національних правил оформлення бібліографічних посилань) та оформіть фрагмент наукового тексту, дотримуючись його цілісності.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Основні форми обробки й подання тексту: текст, таблиця, графік, діаграма тощо.

2. Міжнародні стилі оформлення бібліографічних посилань.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Запропонуйте інформацію (узагальнені дані, що відображають різні аспекти діяльності закладу освіти) у вигляді таблиці, графіку та діаграми. Переведіть дані, представлені в них, у текстовий формат.

2. Керуючись правилами бібліографічного опису одного з міжнародних стилів оформлення списку наукових публікацій, підготуйте бібліографічний опис публікацій (15 джерел), які висвітлюють проблеми управління закладом освіти.

Рекомендована література:

1. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 142 с.

URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Burhu_Yurii/Metodolohiia_i_orhanizatsiia_naukovykh_doslidzhen.pdf?

2. Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень : посіб. Харків : ХНАУ, 2017. 57 с.

3. Долженков О. О., Сакалюк О. О., Черненко Н. М. Методичні рекомендації щодо підготовки кваліфікаційної (магістерської) роботи зі спеціальності 073 Менеджмент (ОПП «Управління закладом освіти»). Одеса : Університет Ушинського, 2020. 52 с.

4. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 18 с. (Національний стандарт України). URL : <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>.

5. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.

URL : https://isp.kiev.ua/images/Page_Image/Library/Methodology_Zatserkovny_Tishayev_Demidov.pdf.

6. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень : навч.-метод. посіб. Полтава : Оріяна, 2012. 183 с.

7. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах : метод. реком. / автори-укладачі : О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець. Київ : УБА, 2016. Електрон. вид. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). 117 с. URL : http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/International%20style%20citations_2017.pdf?id=d1b22a28-96eb-4ca4-9ac7-8e29a393b9fb.

8. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб.

для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

URL : http://biology.univ.kiev.ua/images/stories/Upload/Kafedry/Biofizyky/2014/konversky_osn_metod_ta_org_nayk_dosl.pdf.

9. Чоха Ю. М., Козлов В. В., Яковлев Г. Л. Основи наукової діяльності : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. М. Чохи. Київ : ІПК ДСЗУ, 2011. 307 с.

URL : <http://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/Tshoxa-Osnovi-2011.pdf>.

Змістовий модуль 3. Академічна доброчесність у науковій політиці та дослідницькій роботі

Тема 6. Академічна культура й етика у вищій освіті

Практичне заняття: дискусія «Академічна культура сучасного дослідника»

Питання до обговорення:

1. Академічна культура та доброчесність як соціальний капітал сучасного університету.
2. Академічна культура й етика у вищій освіті.
3. Кодекс академічної доброчесності як інструмент втілення дієвої освітньої політики у закладі вищої освіти.

Питання до дискусії:

1. Академічна доброчесність, академічна культура, українські академічні традиції та реалії сьогодення: що може змінити заклад освіти?
2. Як долати можливий спротив: шляхом підвищення свідомості, обізнаності та підвищення рівня академічної культури чи адміністративними засобами?
3. Академічна доброчесність як спільний стандарт для адміністрації закладу освіти, науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти.

Практичне завдання:

1. Проаналізуйте документи, що регламентують етичний науковий вимір, зокрема Етичний кодекс ученого України, та презентуйте його основні положення.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Морально-етичні цінності дослідника та вимоги до нього.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомтеся зі статтею В. Сацика «Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий механізм забезпечення якості вищої освіти?». Напишіть анотацію статті, визначте та сформулюйте, хто може послуговуватися матеріалами статті.

Рекомендована література:

1. Етичний кодекс ученого України. URL :

<https://www.znu.edu.ua/etychnyj-kodex-uchenogo-Ukrainy.pdf>.

2. Курс лекцій з дисципліни «Академічне письмо» / уклад. С. К. Ревуцька. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2018. 81 с.
URL : http://elibrary.donnuet.edu.ua/1379/1/Revutska_textbook_27_09_2018.pdf.

3. Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : затв. рішенням ученої ради університету від 26. 04. 2018 р. URL : https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P101.pdf.

4. Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення : 24. 07. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

5. Про освіту : Закон України від 05. 09. 2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення : 24. 06. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

6. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий механізм забезпечення якості вищої освіти?

URL : <http://education-ua.org/ua/articles/930-akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti>.

Тема 7. Академічна доброчесність у сучасному освітньо-науковому просторі

Практичне заняття: круглий стіл «Вектори розвитку академічної доброчесності в сучасному освітньо-науковому просторі»

Питання до обговорення:

1. Академічна доброчесність як міждисциплінарна категорія.
2. Фундаментальні цінності академічної доброчесності.
3. Академічна доброчесність і визначення її порушень у Законах України.
4. Політика доброчесності в Університеті Ушинського.

Практичне завдання:

1. Складіть перелік заходів, які може провести заклад освіти для формування обізнаності учасників освітнього процесу щодо видів порушень академічної доброчесності та їхнього впливу на якість освіти.

2. Знайдіть на сайті 3-х закладів вищої освіти (за вільним вибором) кодекси честі (доброчесності) і проаналізуйте їхній зміст. Знайдіть спільне та унікальне в кожному з документів, зробіть висновок щодо ролі і значення цього документу для формування культури академічної доброчесності у закладі вищої освіти.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Проєкти сприяння академічній доброчесності в Україні.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Знайдіть публікації про взаємозв'язок академічної доброчесності й забезпечення якості освіти, проаналізуйте їх.

2. Підготуйте інформаційну довідку про проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP).

Рекомендована література:

1. Етичний кодекс ученого України. URL : <https://www.znu.edu.ua/etychnyj-kodex-uchenogo-Ukrainy.pdf>.
2. Курс лекцій з дисципліни «Академічне письмо» / уклад. С. К. Ревуцька. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2018. 81 с. URL : http://elibrary.donnuet.edu.ua/1379/1/Revutska_textbook_27_09_2018.pdf.
3. Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : затв. рішенням ученої ради університету від 26. 04. 2018 р. URL : https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P101.pdf.
4. Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP). URL : <https://saiup.org.ua/>.
5. Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення : 24. 07. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
6. Про освіту : Закон України від 05. 09. 2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення : 24. 06. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

Тема 8. Плагіат у системі академічної доброчесності

Практичне заняття: семінар-практикум «Запобігання та протидія академічному плагіату в закладі вищої освіти»

Питання до обговорення:

1. Плагіат як порушення академічної доброчесності. Види плагіату та відповідальність.
2. Перевірка академічних текстів на плагіат: мета, значення, завдання.
3. Сучасний стан та перспективи впровадження систем перевірки академічних текстів на ознаки плагіату.
4. Основні способи перевірки, системи для перевірки академічних текстів на ознаки плагіату.

Практичне завдання:

- I. Дослідіть один із сервісів, що дозволяє виявити ознаки плагіату в тексті.
 1. Ознайомтеся з доступним сервісом, що дозволяє виявити ознаки плагіату в тексті.
 2. Зробіть аналітичний огляд функціональних можливостей сервісу.
 3. Знайдіть публікацію в науковому журналі, що є у відкритому доступі, у відповідному форматі.
 4. Здійсніть тестову перевірку обраного Вами тексту.
 5. Проаналізуйте результати технічної перевірки.

6. Зробіть висновок про рівень запозичень та їх вплив на унікальність тексту.

II. Розробіть рекомендації щодо запобігання академічному плагіату в наукових роботах.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Історичні передумови виникнення систем для перевірки текстів на ознаки плагіату та перші кроки зі створення та впровадження таких систем.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Здійсніть пошук інформаційних даних про відомі Вам системи для перевірки текстів на ознаки плагіату, користуючись офіційними сайтами компаній-розробників.

2. Зробіть порівняльний аналіз таких систем, створивши відповідну таблицю. Розгляньте умови доступу та використання цих систем.

3. За допомогою доступних систем здійсніть перевірку одного й того ж тексту на ознаки плагіату та порівняйте отримані результати.

Рекомендована література:

1. Курс лекцій з дисципліни «Академічне письмо» / уклад. С. К. Ревуцька. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2018. 81 с.
URL : http://elibrary.donnuet.edu.ua/1379/1/Revutska_textbook_27_09_2018.pdf.

2. Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : затв. рішенням ученої ради університету від 26. 04. 2018 р. URL : https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P101.pdf.

3. Програмне забезпечення для перевірки наукових текстів на плагіат : інформаційний огляд / авт.-укл. : А. Р. Вергун, Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова ; ред. : В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська. Київ : УБА, 2016. Електрон. вид. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). 36 с.

4. Програма перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень (StrikePlagiarism). URL : <https://strikeplagiarism.com/uk/>.

5. Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення : 24. 07. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

6. Про освіту : Закон України від 05. 09. 2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення : 24. 06. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання

№ з/п	Завдання	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1.	Підготовка плану-проспекту наукового дослідження	20	20
Усього годин		20	20

Вимоги до індивідуального навчально-дослідного завдання

Для виконання індивідуального навчально-дослідного завдання та його презентації необхідно:

1) обрати тему, за якою буде розроблятися план-проспект наукового дослідження;

2) підготувати план-проспект наукового дослідження за наступною структурно-логічною схемою:

тема та її актуальність

об'єкт і предмет дослідження

мета дослідження

завдання дослідження

методи дослідження

зміст, що відображає завдання, об'єкт дослідження

джерельна база (15 наукових джерел)

3) використовуючи сервіси для створення презентації (Google Slides, Prezi, Power Point), підготувати презентацію плану-проспекту наукового дослідження.

Орієнтовні напрями наукового дослідження для виконання індивідуального навчально-дослідного завдання

1. Сучасні підходи щодо реформування / модернізації / удосконалення системи управління закладами освіти.

2. Можливості імплементації зарубіжного досвіду щодо реформування / модернізації / удосконалення системи управління закладами освіти в Україні.

3. Державна політика в галузі освіти: механізми формування та реалізації.

4. Специфіка реалізації державної політики в галузі освіти на регіональному та місцевому рівнях.
5. Системний підхід до управління закладом освіти.
6. Удосконалення механізмів (політичний, правовий, фінансово-економічний, організаційний, морально-етичний, соціально-психологічний, інформаційний та ін.) управління закладом освіти.
7. Структурно-функціональний підхід щодо вдосконалення системи управління закладом освіти.
8. Акме-синергетичний підхід до професійного розвитку керівника закладу освіти.
9. Удосконалення методів роботи закладу загальної середньої освіти щодо соціального захисту дітей.
10. Контроль як механізм удосконалення діяльності закладу освіти.
11. Корпоративна та соціальна відповідальність закладів освіти.
12. Удосконалення методів адаптації молодих учителів у закладі загальної середньої освіти.
13. Методи ефективної комунікації в полікультурному освітньому середовищі.
14. Управління впровадженням інновацій у закладах освіти.
15. Управління соціально-педагогічними проєктами.
16. Гендерні особливості в управлінні освітою.
17. Професійні деструкції та техніки їх подолання у професійній діяльності менеджерів освіти.
18. Організаційні форми вдосконалення управлінської компетентності осіб, що зараховані до кадрового резерву обласних / районних відділів освіти (або закладів освіти).
19. Удосконалення методів управління навчальною / виховною роботою у закладах загальної середньої освіти.
20. Концепція лідерства в контексті розвитку освіти в Україні.
21. Стратегії розвитку освіти в Україні в умовах інтеграції / глобалізації.
22. Методи ефективного управління в полікультурному освітньому середовищі.
23. Еволюція розвитку системи освіти в Україні.
24. Удосконалення методів управління персоналом у закладах освіти.
25. Інформаційне забезпечення управління закладом освіти.
26. Європейський контекст реформ у галузі освіти в Україні: переваги, недоліки.
27. Техніка ухвалення менеджером освіти ефективних управлінських рішень та механізми їх реалізації.
28. Еволюція розвитку управлінської еліти освітянської галузі в Україні.
29. Методи формування іміджу закладу освіти.
30. Стратегічне планування розвитку закладу освіти.
31. Оцінка якості освітніх послуг, що надаються закладами освіти.

- 32. Оцінка ефективності / результативності професійної діяльності менеджерів освіти.
- 33. Механізми розвитку організаційної культури в закладі освіти.
- 34. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах організаційних трансформацій.
- 35. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в управлінській діяльності керівника закладу освіти.

РОЗДІЛ 3 КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ»

Тестові завдання можуть бути використані для підсумкового контролю знань.

I. Інструкція: уважно прочитайте запропоновані тестові завдання та оберіть одну правильну відповідь.

1. Дайте визначення поняття «методологія».

а) вчення про систему методів наукового пізнання та перетворення реальної дійсності;

б) особливий вид пізнавальної діяльності, що спрямований на вироблення об'єктивних, системно організованих і обґрунтованих знань про світ;

в) інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування, основними видами якої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження;

г) шлях дослідження, пізнання, теорія, вчення, свідомий спосіб досягнення певного результату, здійснення певної діяльності, вирішення певних задач.

2. Яке із запропонованих визначень розкриває сутність поняття «наукове дослідження»?

а) робота, в якій сформульовано і обґрунтовано предмет і об'єкт;

б) процес цілеспрямованого вивчення певного об'єкта (предмета або явища), використовуючи наукові методи з метою встановлення закономірностей його виникнення, розвитку і перетворення у практичній діяльності людей;

в) цілеспрямоване вивчення предметів, що переважно спирається на дані органів чуттів (відчуття, сприйняття, уявлення);

г) спосіб побудови наукової теорії, при якому в її основу покладені деякі вихідні положення – аксіоми (постулати), з яких вся решта тверджень цієї теорії виводиться суто логічним шляхом, шляхом доказу.

3. Що означає системний підхід у методології досліджень?

а) ґрунтовне вивчення явища, процесу;

б) послідовність і цілісність виконання дослідження;

в) комплексне дослідження великих і складних об'єктів як єдиного цілого з узгодженням всіх його елементів і частин.

4. Установіть, хто є суб'єктами наукової діяльності?

- а) студенти, аспіранти, докторанти, наукові працівники;
- б) студенти, аспіранти, професори, доценти;
- в) науково-педагогічні працівники, студенти, аспіранти, докторанти;
- г) науково-педагогічні працівники, аспіранти, докторанти.

5. Яка наукова організація є вищою науковою організацією України?

- а) Міністерство освіти і науки України
- б) Національна академія наук України
- в) заклад вищої освіти;
- г) спеціалізована вчена рада.

6. Оберіть визначення поняття «наука».

- а) особливий вид пізнавальної діяльності, що спрямований на вироблення об'єктивних, системно організованих і обґрунтованих знань про світ;
- б) інтелектуальна творча діяльність, що спрямована на здобуття й використання нових знань;
- в) вчення про систему, загальна теорія метода;
- г) вчення, система ідей, поглядів, положень, тверджень, спрямованих на тлумачення того чи іншого явища.

7. Визначте сутність поняття «концепція».

- а) система взаємозалежних і виникаючих один з одного поглядів, спосіб розуміння, трактування явищ, процесів; основна ідея якої-небудь теорії, єдиний визначальний задум, основна думка добутку, наукової праці тощо;
- б) ознака, за якою класифікуються, визначаються, оцінюються явища, дії чи діяльність (зокрема, при їх формалізації);
- в) складання конспектів літературних джерел різного типу;
- г) короткий письмовий виклад змісту розмови, тексту.

8. Які з перелічених методів належать до методів теоретичного пізнання?

- а) аксіоматичний метод, вимірювання, гіпотетико-дедуктивний метод, опис;
- б) гіпотетико-дедуктивний метод, порівняння, формалізація, опис;
- в) формалізація, аксіоматичний метод, гіпотетико-дедуктивний метод, сходження від абстрактного до конкретного;
- г) сходження від абстрактного до конкретного, формалізація, вимірювання, гіпотетико-дедуктивний метод.

9. Визначте головну відмінність експерименту від спостереження.

- а) вивчення різних об'єктів і процесів дослідження;
- б) використання спеціальних інструментів й умов;
- в) наявність мети й плану;

г) втручання спостерігача в хід процесу.

10. Дайте визначення гіпотези.

- а) внутрішній зв'язок явищ, що зумовлює їхній закономірний розвиток;
- б) наукове припущення, висунуте для пояснення певних процесів, явищ, які зумовлюють певний наслідок;
- в) вчення, система ідей, поглядів, положень, тверджень, спрямованих на тлумачення того чи іншого явища;
- г) думка, відбита в узагальненій формі.

11. Визначте основні види наукових публікацій.

- а) монографія, стаття, автореферат, препринт, тези доповідей, наукова доповідь, збірник наукових праць;
- б) монографія, стаття, автореферат, навчальний посібник, тези доповідей, наукова доповідь, збірник наукових праць;
- в) стаття, автореферат, монографія, препринт, тези доповідей, підручник, збірник наукових праць;
- г) автореферат, препринт, монографія, стаття, магістерська робота, наукова доповідь, збірник наукових праць.

12. Визначте, що таке конкретизація?

- а) один із прийомів, використовуваних у процесі пізнання, за допомогою якого абстрактне поняття включається в різноманіття дійсних властивостей, зв'язків і відносин;
- б) дослідницький підхід і принцип організації практики навчання і виховання, що розглядає об'єкт дослідження, практику з позицій цілісності і системності;
- в) короткий письмовий виклад змісту розмови, тексту;
- г) складання конспектів літературних джерел різного типу.

13. У чому полягає сутність методу «аналогія»?

- а) логічний процес переходу від одиничного до загального, від менш загального до більш загального;
- б) розумова операція, що складається в одержанні нового висновку з декількох суджень;
- в) встановлення схожості в деяких властивостях і відносинах між нетотожними об'єктами;
- г) середовище, в якому перебувають і без якого не можуть існувати предмети, явища; те, від чого залежить інше.

14. Що прийнято розуміти під об'єктом пізнання?

- а) наукове завдання, що охоплює певну частину наукового дослідження;
- б) головне вихідне положення наукової теорії, що виступає як перше й найабстрактніше визначення ідеї як початкової форми систематизації знань;

- в) те, на що спрямована пізнавальна діяльність дослідника, процес або явище, яке породжує проблемну ситуацію, обрану для дослідження;
- г) чинники та взаємовідносини між ними.

15. Який із перелічених способів є найбільш поширеним способом групування бібліографічних описів у списках літератури до курсових, дипломних, наукових робіт?

- а) алфавітний;
- б) алфавітно-хронологічний;
- в) у порядку першого згадування робіт.

16. Як називається колективне обговорення дослідження, результатом якого є його схвалення, ствердження або визнання?

- а) узагальнення;
- б) апробація;
- в) дослідження;
- г) реалізація.

17. Як називається метод одержання інформації у процесі усного безпосереднього спілкування?

- а) інтерв'ю;
- б) спостереження;
- в) експеримент;
- г) анкетування.

II. Інструкція: уважно прочитайте запропоновані тестові завдання та продовжіть речення, обравши одну правильну відповідь.

18. Уявне відвернення від неістотних, другорядних ознак предметів і явищ, зв'язків і відношень між ними та виділення декількох досліджуваних сторін – це:

- а) абстрагування;
- б) конкретизація;
- в) узагальнення;
- г) ідеалізація.

19. Метод пізнання, який дозволяє розкладати предмети дослідження на складові частини (звичайні елементи об'єкта або його властивості і відношення), називається:

- а) аналіз;
- б) синтез;
- в) узагальнення;
- г) абстрагування.

20. Процес зіставлення предметів або явищ дійсності з метою встановлення схожості чи відмінності між ними, а також знаходження спільного, властивого об'єктам дослідження називається:

- а) порівняння;
- б) узагальнення;
- в) синтез;
- г) аналіз.

21. Головним вихідним положенням наукової теорії, що виступає як перше й найабстрактніше визначення ідеї як початкової форми систематизації знань є:

- а) парадигми;
- б) теорії;
- в) закони;
- г) принципи.

22. Вихідне положення, твердження, яке при побудові наукової теорії приймається без доведення, називається:

- а) постулат;
- б) правило;
- в) принцип;
- г) закон.

III. Інструкція: уважно прочитайте запропоновані тестові завдання та встановіть відповідність.

Установіть відповідність між методами дослідження і їх визначеннями відповідно до виконуваних ними функцій.

23. Спостереження	а) цілеспрямоване й активне втручання в хід процесу, що вивчається, відповідні зміни об'єкта чи його відтворення у спеціально створених і контрольованих умовах
24. Порівняння	б) сукупність дій, що виконуються за допомогою засобів вимірювання з метою знаходження числового значення вимірюваної величини у прийнятих одиницях виміру
25. Опис	в) цілеспрямоване вивчення предметів, що переважно спирається на дані органів чуттів (відчуття, сприйняття, уявлення)
26. Експеримент	г) пізнавальна операція, що полягає у фіксуванні результатів досліду

(спостереження чи експерименту) за допомогою певних систем позначень, що прийняті у науці

- д) пізнавальна операція, що лежить в основі умовиводів щодо схожості чи відмінності об'єктів (або ступенів розвитку одного й того ж об'єкта)

23____, 24____, 25____, 26____.

Установіть відповідність між видами наукових публікацій і їх характеристиками.

27. Монографія	а) вміщені в науковому журналі чи збірнику результати дослідження конкретного питання, що мають певне наукове й практичне значення
28. Стаття	б) наукове видання з матеріалами попереднього характеру, які публікуються до виходу у світ видання, в якому вони мають бути розміщені
29. Автореферат	в) наукова праця у вигляді книги, яка містить повне або поглиблене дослідження однієї проблеми або теми, що належить одному або кільком авторам
30. Перепринт	г) наукове видання у вигляді брошури авторського реферату проведеного дослідження, яке подається на здобуття наукового ступеня
	опубліковані до початку наукової конференції (з'їзду, конференції, симпозіуму) матеріали попереднього характеру, де викладено основні аспекти наукової доповіді
	д) конференції (з'їзду, конференції, симпозіуму) матеріали попереднього характеру, де викладено основні аспекти наукової доповіді

27____, 28____, 29____, 30____.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 142 с.

URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Burhu_Yurii/Metodolohiia_i_orhanizatsiia_naukovykh_doslidzhen.pdf?

2. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

URL : <https://nuczu.edu.ua/sciencearchive/Articles/gornostal/vajinskii%20posibnyk.pdf>.

3. Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень : посіб. Харків : ХНАУ, 2017. 57 с.

4. Долженков О. О., Сакалюк О. О., Черненко Н. М. Методичні рекомендації щодо підготовки кваліфікаційної (магістерської) роботи зі спеціальності 073 Менеджмент (ОПП «Управління закладом освіти»). Одеса : Університет Ушинського, 2020. 52 с.

5. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.

URL : https://isp.kiev.ua/images/Page_Image/Library/Methodology_Zatserkovny_Tishayev_Demidov.pdf.

6. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень : навч.-метод. посіб. Полтава : Оріяна, 2012. 183 с.

7. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

URL : http://biology.univ.kiev.ua/images/stories/Upload/Kafedry/Biofizyky/2014/konversky_osn_metod_ta_org_nayk_dosl.pdf.

8. Чоха Ю. М., Козлов В. В., Яковлев Г. Л. Основи наукової діяльності : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. М. Чохи. Київ : ІПК ДСЗУ, 2011. 307 с.

URL : <http://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/Tshoxa-Osnovi-2011.pdf>.

Допоміжна література

1. Каламбет С. В., Іванов С. І., Півняк Ю. В. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Дніпропетровськ : Маковецький, 2015. 191 с.

URL : <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2017/10/3-1.pdf>.

2. Курс лекцій з дисципліни «Академічне письмо» / уклад. С. К. Ревуцька. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2018. 81 с.

URL : http://elibrary.donnuet.edu.ua/1379/1/Revutska_textbook_27_09_2018.pdf.

3. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень : курс лекцій. Тернопіль : Економічна думка, 2005. 124 с.

URL : http://library.tneu.edu.ua/files/EVD/kl_mspnd.pdf.

4. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах : метод. реком. / автори-укладачі : О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець. Київ : УБА, 2016. Електрон. вид. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). 117 с. URL : http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/International%20style%20citations_2017.pdf?id=d1b22a28-96eb-4ca4-9ac7-8e29a393b9fb.

5. Програмне забезпечення для перевірки наукових текстів на плагіат : інформаційний огляд / авт.-укл. : А. Р. Вергун, Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова ; ред. : В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська. Київ : УБА, 2016. Електрон. вид. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). 36 с.

URL : <https://ula.org.ua/259-publikaciyi/vidannya/3611-prohramne-zabezpechennia-dlia-perevirky-naukovykh-tekstiv-na-plahiat>.

6. Чмиленко Ф. О., Жук Л. П. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2014. 48 с.

URL : http://library.dnu.dp.ua/Metodichki/metodologiyi_organizacija.pdf.

7. Юринєць В. Є. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 178 с

URL : http://ism-lnu.podia.com.ua/wp-content/vidання/pidr/metod_nauk_dosl.pdf.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Про освіту : Закон України від 05. 09. 2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення : 24. 06. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

2. Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення : 24. 07. 2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

3. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26. 11. 2015 р. № 848-VIII. Дата оновлення : 19. 04. 2020 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

4. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 18 с. (Національний стандарт України). URL : <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>.

5. Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : затв. рішенням ученої ради університету від 26. 04. 2018 р. URL : https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P101.pdf.

6. Положення про кваліфікаційні (магістерські) роботи на здобуття другого (магістерського) рівня Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : схвалено рішенням ученої ради Університету Ушинського від 21. 05. 2020 р. URL : https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/org.osv.proc/OSP-003.pdf.

7. Інструкція щодо процедури технічної перевірки на наявність тестових запозичень (академічного плагіату). Одеса : Університет Ушинського, 2020. 8 с. URL : <https://pdpu.edu.ua/doc/universitet/yakist/instruk.pdf>.

8. Етичний кодекс ученого України. URL : <https://www.znu.edu.ua/etychnyj-kodex-uchenogo-Ukrainy.pdf>.

9. Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP). URL : <https://saiup.org.ua/>.

10. Програма перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень (StrikePlagiarism). URL : <https://strikeplagiarism.com/uk/>.

11. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>.

12. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>.

13. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт. URL : <http://odnb.odessa.ua/>.